

Публикуван номер	:	C-229/20
Номер на доказателството	:	1
Регистрационен номер	:	1152937
Дата на подаване	:	29/05/2020
Дата на вписване в регистъра	:	04/06/2020
Вид на доказателството	:	Преюдициално запитване
<hr/>		
Номер на подаване чрез e-Curia	:	Доказателство DC128179
Номер на файл	:	3
Подател	:	Andrey Georgiev (J357453)

ОПРЕДЕЛЕНИЕ

№ 105249

София, 29.05.2020 г.

СОФИЙСКИЯТ РАЙОНЕН СЪД, Гражданско отделение, **165. СЪСТАВ**, в закрито заседание на двадесет и девети май две хиляди и двадесета година в състав:

РАЙОНЕН СЪДИЯ: АНДРЕЙ ГЕОРГИЕВ

като разгледа гражданско дело № **65302** по описа за **2018** година, като взе предвид следното:

1. Производството е по реда на чл. 267, пар. 1 ДФЕС.
2. Отнася се до два кръга от въпроси, свързани с клауза за заплащане на пакет от допълнителни услуги, пряко свързани с договори за потребителски кредит и възможността за промяна и отсрочване на вноски по договора. Първият кръг въпроси се отнасят до това дали разходите за подобни допълнителни услуги следва да се смятат за част от „общите разходи по кредита“, от които се определя годишният процент на разходите съгласно Директива 2008/48/ЕО за потребителските кредити. Вторият кръг въпроси са свързани с възможността цената на този пакет „допълнителни услуги“ да е определена по с неравноправни клаузи съгласно Директива 93/13/ЕИО относно неравноправните клаузи в потребителски договори.

СТРАНИ ПО СПОРА:

3. Ищец:

4. П – физическо лице с местоживеене в София, България, представляван от адвокат с адрес: 1000 София,, телефон: +..... и адрес на ел. поща:

5. Ответник:

6. „К“ ООД – небанкова финансова институция, регистрирана по българското право, със седалище в София, България. Представява се от юрисконсулт с адрес: София,, адрес на ел. поща: и

7. Искания на страните:

8. Делото е образувано по искане на ищеца, който твърди, че е изтеглил заем от ответника за сумата от 3 000 лева със срок на връщане 24 месеца, но е погасил повече от сумата от общо 4 000 лева. Излагат се твърдения, че поради наличие на множество клаузи в договора, които противоречат на императивни норми на закона или са неравноправни, договорът е нищожен. Поради това ответникът няма право да получи от ищеца никакво възнаграждение по договора и се претендира връщането му съгласно правилото на чл. 34 от Закона за задълженията и договорите, че даденото по

нищожен договор подлежи на връщане и правилото на чл. 23 от Закона за потребителския кредит, че когато договор за потребителски кредит се окаже нищожен, потребителят дължи връщане само на получената сума без такси и лихви. Ищецът иска ответникът да му заплати надплатената без правно основание поради нищожността на договора сума от 1 000 лева.

ФАКТИ ПО СПОРА:

9. На 13.04.2017 г. между страните по делото е сключен Договор за потребителски кредит „..... стандарт“ № 3018915583. С него на ищеца е отпусната парична сума в размер на 3 000 лева (около 1 500 евро) за срок от 24 месеца. Кредитът е с лихва от 41, 17 % годишно и годишен процент на разходите 49, 89 %. Той е следвало да бъде върнат на 24 равни месечни вноски в размер на по 185, 46 лева (около 93 евро). Предвидено е, че подневният лихвен процент е 0, 11 %. Така общото задължение по кредита възлиза на 4 451, 04 лева (около 2 225 евро).
10. В рамките на текста на договора за кредит е посочено, че ищецът като потребител, ползващ кредита, е избрал и да заплати пакет от допълнителни услуги. В текста на основния договор за кредит е посочена цената на този пакет: 3 601, 44 лева (около 1 800 евро), като същата е разпределена на вноски с падеж, еднакъв с този на падеж по вноските на кредита. Всяка от 24-те месечни вноски за пакета допълнителни услуги е на стойност от 150, 06 лева (около 75 евро). С това общата сума за връщане по основния договор за кредит и пакета за допълнителни услуги достига 8 052, 48 лева (около 4 026 евро), а месечната вноска е в размер на 335, 52 лева (около 170 евро). Всички тези данни са изрично записани в договора за кредит на една страница, ясно обозначени на отделни редове.
11. С договора за кредит ищецът е приел и да бъде обвързан от общите условия на ответника.
12. Заедно с договора за кредит е сключено и споразумение за допълнителни услуги. То предвижда, че ищецът може да ползва пет вида допълнителни услуги: „1. Приоритетно разглеждане и изплащане на потребителския кредит; 2. Възможност за отлагане на определен брой погасителни вноски; 3. Възможност за намаляване на определен брой погасителни вноски; 4. Възможност за смяна на дата на падеж; 5. Улеснена процедура за получаване на допълнителни парични средства“.
13. Тези права обаче могат да се ползват при определени условия съгласно общите договорни условия към договора за кредит (т. 15) – възможността за отлагане на определен брой вноски следва да е свързана с причина като загуба на работа или заболяване, като може да се отсрочат само четири месечни вноски, при това след четвъртата поредна; намаляване на размера на вноските се допуска също само за до 4 вноски по договора, промяната на датата на падеж става с писмено изменение на договора, а отпускането на парични средства по следващи договори за кредит по

улеснена процедура е в зависимост от договарянето на кредита. Всички права се упражняват след подписване на допълнителни споразумения по договора за кредит, които следва да се сключат в писмена форма.

14. Съгласно споразумението за допълнителни услуги ответникът предоставя тези услуги като възможност и заплащането им се дължи от кредитополучателите като ищеца, независимо дали същите ще се ползват от тези услуги. Възнаграждението за услугите е изискуемо веднага, но при редовно плащане на кредита се разсрочва заедно с месечните му вноски.
15. В споразумението за предоставяне на допълнителни услуги изрично е записано, че клиентът (т.е. ищецът) „са уведомени и разбират, че сключването на настоящото споразумение за предоставяне на допълнителни услуги не е условие за сключването на (договора за потребителски кредит) или за получаването му при предлаганите условия. (Клиентът) декларира, че сключват настоящото Споразумение за предоставяне на пакет от допълнителни услуги по собствена воля, разбират съдържанието му и с подписа си изразяват съгласието си с всичките му разпоредби.“
16. Ищецът акцентира в исковата молба, че съгласно т. 12.3. от общите условия при забава за плащане повече от 30 дена, договорът за кредит автоматично се прекратява, но в противоречие с тази клауза в т. 12.4 е предвидено, че при това „прекратяване“ кредитополучателят (т.е. ищецът) ще дължи заплащане на всички вноски по договора в пълен размер. Поради това ищецът твърди, че при изпадане във финансово затруднение, той не би могъл според клаузите на договора да се освободи от особено обременителното задължение да заплаща пакет допълнителни услуги, което е едно от основанията да се приеме, че договорът за кредит е нищожен.
17. Съгласно изслушаното заключение на счетоводната експертиза по делото, ако годишният процент на разходите по кредита се изчислява само въз основа на задълженията по основния договор, този процент възлиза на 49, 89 %. Ако обаче цената на пакета допълнителни услуги се включи във формулата за изчисляване на годишния процент на разходите, той ще нарасне до 216, 05 %.
18. В исковата си молба ищецът подчертава, че към датата на сключване на договора за кредит, законът забранява годишният процент на разходите по договора за кредит да е по-висок от петкратния размер на законната лихва, който възлиза на 10 % годишно за периода на изплащане на кредита, или максималният годишен процент на разходите е 50 % годишно.
19. Съгласно представените от ответника доказателства по делото ищецът е поискал да отложи заплащане на 2 месечни вноски по договора със заявление от 25.09.2017 г., т.е. ищецът е ползвал допълнителна услуга от пакета. За целта на 27.09.2017 г. страните сключили анекс към договора за кредит, с който било отложено заплащането на вноските с падеж през месеците август и септември 2017 г.

20. На 06.12.2017 г. ищецът отново е поискал да отложи плащането на една погасителна вноска по кредита. За целта на 11.12.2017 г. е подписан втори анекс по договора за кредит, с който е отложено плащането на вноската за месец декември 2017 г. по предходния погасителен план (седма вноска от общо 24).

21. Съгласно заключенията на изслушаната по делото счетоводна експертиза ищецът е плащал задълженията си със забава, като е платил общо 3 951, 52 лева. От тях като лихви и такси за забава са отчетени общо 256, 81 лева, като ответникът е начислявал едновременно законна лихва за забава, договорна неустойка за забава в размер на 0, 11 % от заплатената сума и такси за забава. Ответникът приема, че са платени 14 от 24-те дължими се от ищеца вноски, а 15-тата е платена частично.

ПРИЛОЖИМИ РАЗПОРЕДБИ ОТ БЪЛГАРСКОТО ПРАВО:

а) Закон за задълженията и договорите (обн. в „Държавен вестник“ (ДВ), бр. 275 от 22 ноември 1950г., без изменения в цитираните си части):

22. **„Чл. 26.** (Ал. 1 изм. - ДВ, бр. 12 от 1993 г.) Нищожни са договорите, които противоречат на закона или го заобикалят, както и договорите, които накърняват добрите нрави, включително и договорите върху неоткрити наследства.

23. **Чл. 34.** Ако местоизпълнението не е определено от закона, от договора или от естеството на задължението, изпълнението трябва да се извърши:

24. **Чл. 55.** (1) Който е получил нещо без основание или с оглед на неосъществено или отпаднало основание, е длъжен да го върне.“

б) Закон за потребителския кредит (обн., ДВ, бр. бр.18 от 5 март 2010 г., в сила от 01.05.2010 г.)

25. **Чл. 10а.** (Нов - ДВ, бр. 35 от 2014 г., в сила от 23.07.2014 г.) (1) Кредиторът може да събира от потребителя такси и комисиони за допълнителни услуги, свързани с договора за потребителски кредит.

(2) Кредиторът не може да изисква заплащане на такси и комисиони за действия, свързани с усвояване и управление на кредита.

(3) Кредиторът не може да събира повече от веднъж такса и/или комисиона за едно и също действие.

(4) Видът, размерът и действието, за което се събират такси и/или комисиони, трябва да бъдат ясно и точно определени в договора за потребителски кредит.

26. **Чл. 11.** (1) Договорът за потребителски кредит се изготвя на разбираем език и съдържа:

1. датата и мястото на сключването му;

2. вида на предоставения кредит;

3. името, единния граждански номер (личен номер или личен номер за

чужденец), постоянния и настоящия адрес на потребителя;

4. името/наименованието, правноорганизационната форма, кода по БУЛСТАТ или ЕИК и адреса/седалището на кредитора;

5. данните по т. 3 за физически лица и по т. 4 за еднолични търговци и юридически лица - когато в договорите участва кредитен посредник;

6. срока на договора за кредит;

7. общия размер на кредита и условията за усвояването му;

8. стоката или услугата и нейната цена в брой - когато кредитът е под формата на разсрочено плащане за стока или услуга или при свързани договори за кредит;

9. лихвения процент по кредита, условията за прилагането му и индекс или референтен лихвен процент, който е свързан с първоначалния лихвен процент, както и периодите, условията и процедурите за промяна на лихвения процент; ако при различни обстоятелства се прилагат различни лихвени проценти, тази информация се предоставя за всички приложими лихвени проценти;

9а. (нова - ДВ, бр. 35 от 2014 г., в сила от 23.07.2014 г.) методиката за изчисляване на референтния лихвен процент съгласно чл. 33а;

10. годишния процент на разходите по кредита и общата сума, дължима от потребителя, изчислени към момента на сключване на договора за кредит, като се посочат взетите предвид допускания, използвани при изчисляване на годишния процент на разходите по определения в приложение № 1 начин;

11. условията за издължаване на кредита от потребителя, включително погасителен план, съдържащ информация за размера, броя, периодичността и датите на плащане на погасителните вноски, последователността на разпределение на вноските между различните неизплатени суми, дължими при различни лихвени проценти за целите на погасяването;

12. информация за правото на потребителя при погасяване на главницата по срочен договор за кредит да получи при поискване и безвъзмездно, във всеки един момент от изпълнението на договора, извлечение по сметка под формата на погасителен план за извършените и предстоящите плащания; погасителният план посочва дължимите плащания и сроковете и условията за извършването на тези плащания; планът съдържа разбивка на всяка погасителна вноска, показваща погасяването на главницата, лихвата, изчислена на базата на лихвения процент, и когато е приложимо, допълнителните разходи; когато лихвеният процент не е фиксиран или когато допълнителните разходи могат да бъдат променени съгласно договора за кредит, в погасителния план се посочва ясно, че информацията, съдържаща се в плана, е валидна само до последваща промяна на лихвения процент или на допълнителните разходи съгласно договора за кредит;

13. извлечение, показващо периодите и условията за плащане на свързаните повтарящи се или еднократни разходи и лихвата, когато те трябва да се заплатят, без погасяване на главницата;

14. всички разходи за откриване и обслужване на една или повече банкови

сметки, предназначени за обслужване (усвояване и погасяване) на кредита, освен ако откриването на банкова сметка не е доброволно, разходите за използване на платежен инструмент, позволяващ едновременното извършване на предоставяне на кредита и неговото погасяване, както и всички други разходи, произтичащи от договора за кредит, и условията, при които те могат да бъдат променени;

15. лихвения процент, който се прилага при просрочени плащания, изчислен към момента на сключване на договора за кредит, начините за неговото променяне, както и стойността на всички разходи, които се дължат при неизпълнение на договора;

16. предупреждение за последиците за потребителя при просрочие на вноските;

17. наличието на нотариални и други такси, които са свързани с договора за кредит, ако има такива;

18. обезпеченията, които потребителят е длъжен да предостави, ако има такива;

19. изискуемите застраховки, ако има такива;

20. наличието или липсата на право на отказ на потребителя от договора, срока, в който това право може да бъде упражнено, и другите условия за неговото упражняване, включително информация за задължението на потребителя да погаси усвоената главница и лихвата съгласно чл. 29, ал. 4 и 6, както и за размера на лихвения процент на ден;

21. информация за правата на потребителя, произтичащи от чл. 27 и 28, както и условията за упражняване на тези права;

22. правото на предсрочно погасяване на кредита, реда за неговото осъществяване и когато е необходимо, информация за правото на кредитора на обезщетение в случаите по чл. 32, както и начина за неговото изчисляване;

23. реда за прекратяване на договора за кредит;

24. наличието на извънсъдебни способности за решаването на спорове и за обезщетяване на потребителите във връзка с предоставяне на потребителски кредит, както и условията за тяхното използване;

25. другите клаузи и условия по договора;

26. адреса на Комисията за защита на потребителите като контролен орган по спазване изискванията на този закон;

27. подписи на страните.

(2) (Нова - ДВ, бр. 35 от 2014 г., в сила от 23.07.2014 г.) Общите условия са неразделна част от договора за потребителски кредит и всяка страница се подписва от страните по договора.

(3) (Предишна ал. 2 - ДВ, бр. 35 от 2014 г., в сила от 23.07.2014 г.) Когато се прилага ал. 1, т. 12, кредиторът предоставя на потребителя при поискване и безвъзмездно, във всеки един момент на договора, извлечение по сметка под формата на погасителен план за извършените и предстоящите плащания.

27. **Чл. 19.** (1) Годишният процент на разходите по кредита изразява общите разходи по кредита за потребителя, настоящи или бъдещи (лихви, други преки или косвени разходи, комисиони, възнаграждения от всякакъв вид, в т.ч. тези, дължими на

посредниците за сключване на договора), изразени като годишен процент от общия размер на предоставения кредит.

(2) Годишният процент на разходите по кредита се изчислява по формула съгласно приложение № 1, като се вземат предвид посочените в него общи положения и допълнителни допускания.

(3) При изчисляване на годишния процент на разходите по кредита не се включват разходите:

1. които потребителят заплаща при неизпълнение на задълженията си по договора за потребителски кредит;

2. различни от покупната цена на стоката или услугата, които потребителят дължи при покупка на стока или предоставяне на услуга, независимо дали плащането се извършва в брой или чрез кредит;

3. за поддържане на сметка във връзка с договора за потребителски кредит, разходите за използване на платежен инструмент, позволяващ извършването на плащания, свързани с усвояването или погасяването на кредита, както и други разходи, свързани с извършването на плащанията, ако откриването на сметката не е задължително и разходите, свързани със сметката, са посочени ясно и отделно в договора за кредит или в друг договор, сключен с потребителя.

(4) (Нова - ДВ, бр. 35 от 2014 г., в сила от 23.07.2014 г.) Годишният процент на разходите не може да бъде по-висок от пет пъти размера на законната лихва по просрочени задължения в левове и във валута, определена с постановление на Министерския съвет на Република България.

(5) (Нова - ДВ, бр. 35 от 2014 г., в сила от 23.07.2014 г.) Клаузи в договор, надвишаващи определените по ал. 4, се считат за нищожни.

(6) (Нова - ДВ, бр. 35 от 2014 г., в сила от 23.07.2014 г.) При плащания по договори, съдържащи клаузи, които са обявени за нищожни по ал. 5, надвзетите средства над прага по ал. 4 се удържат при последващи плащания по кредита.

28. **Чл. 21.** (1) Всяка клауза в договор за потребителски кредит, имаща за цел или резултат заобикаляне изискванията на този закон, е нищожна.

(2) Всяка клауза в договор за потребителски кредит с фиксиран лихвен процент, която определя обезщетение за кредитора, по-голямо от посоченото в чл. 32, ал. 4, е нищожна.

29. **Чл. 22.** (Доп. - ДВ, бр. 35 от 2014 г., в сила от 23.07.2014 г.) Когато не са спазени изискванията на чл. 10, ал. 1; чл. 11, ал. 1, т. 7 - 12 и 20 и ал. 2, и чл. 12, ал. 1, т. 7 - 9, договорът за потребителски кредит е недействителен.

30. **Чл. 23.** Когато договорът за потребителски кредит е обявен за недействителен, потребителят връща само чистата стойност на кредита, но не дължи лихва или други разходи по кредита.

31. **Чл. 24.** За договора за потребителски кредит се прилагат и чл. 143 - 148 от

Закона за защита на потребителите.

32. **Чл. 33.** (1) При забава на потребителя кредиторът има право само на лихва върху неплатената в срок сума за времето на забавата.
- (2) Когато потребителят забави дължимите от него плащания по кредита, обезщетението за забава не може да надвишава законната лихва.
- (3) Кредиторът не може да откаже да приеме частично плащане по потребителски кредит.
33. **§ 1.** По смисъла на този закон:
1. "Общ разход по кредита за потребителя" са всички разходи по кредита, включително лихви, комисиони, такси, възнаграждение за кредитни посредници и всички други видове разходи, пряко свързани с договора за потребителски кредит, които са известни на кредитора и които потребителят трябва да заплати, включително разходите за допълнителни услуги, свързани с договора за кредит, и по-специално застрахователните премии в случаите, когато сключването на договора за услуга е задължително условие за получаване на кредита, или в случаите, когато предоставянето на кредита е в резултат на прилагането на търговски клаузи и условия. Общият разход по кредита за потребителя не включва нотариалните такси.
34. **§ 5.** Разпоредбите на закона не се прилагат за договори за потребителски кредит, сключени преди датата на влизането му в сила, с изключение на чл. 14, 15, 26 и 35, които се прилагат за безсрочни договори за кредит, сключени преди тази дата.
- в) Закон за защита на потребителите** (обн., ДВ, бр. 99 от 9 декември 2005г., в сила от 10. май 2006 г.)
35. **Чл. 146.** (1) Неравноправните клаузи в договорите са нищожни, освен ако са уговорени индивидуално.
- (3) Обстоятелството, че някои условия са индивидуално уговорени, не изключва прилагането на този раздел към останалата част от договора.
- (5) Наличието на неравноправни клаузи в договор, сключен с потребител, не води до неговата нищожност, ако договорът може да се прилага и без тези клаузи.
36. **Чл. 147.** (1) Клаузите на договорите, предлагани на потребителите, трябва да бъдат съставени по ясен и недвусмислен начин.
- (2) При съмнение относно смисъла на определено условие то се тълкува по благоприятен за потребителя начин.
- ВРЪЗКА С ПРАВОТО НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ. НЕОБХОДИМОСТ ОТ ТЪЛКУВАНЕ:**
37. Основаната теза на ищеца по настоящото производство е, че тъй като сключеният от него договор за кредит не отговаря на изискванията на чл. 10а и 11 от Закона за потребителския кредит, той се явява изцяло нищожен.

38. Поради това за съда възниква на първо място въпроса как се определя годишният процент на разходите по договора за кредит, тъй като съгласно чл. 22 от Закона за потребителския кредит във връзка с чл. 11, ал. 1, т. 10 от същия закон договор за потребителски кредит, при който не е посочен годишен процент на разходите ще бъде нищожен и по него потребителят ще дължи връщане само на получената от него сума, без лихви и разноски. Именно това поддържа и ищецът по делото.
39. Във връзка с това следва да се уточни дали неточното посочване на размера на годишния процент на разходите в договора за потребителски кредит следва да се приравни на липса на посочване на такъв процент. Това като че ли следва от изискването клаузите на договорите с потребители да се формират ясно и всяка неточност да се тълкува във вреда на търговеца – чл. 147 от Закона за защита на потребителите във връзка с чл. 24 от Закона за потребителския кредит. Посочените разпоредби транспонират в националния закон съответно правилата на чл. 5 от Директива 1993/13/ЕИО относно неравноправните клаузи в потребителските договори. Съдът на Европейския съюз вече е имал повод да се произнесе в решението си по дело C-448/17 *EOS KSI Slovensko s.r.o.*, че неясният начин на формулиране на клаузата относно размера на годишния процент на разходите не отговаря на изискването на чл. 4, ал. 2 от Директива 93/13/ЕИО относно неравноправните клаузи в договорите с потребители и следователно съдът не следва да прилага такива клаузи. В случая въпросът е дали този принцип следва да се прилага и при умишлено неточното описание на размера на годишния процент на разходите, въведено от търговеца (ако наистина има неточност), с цел избягване на забрана в националното право за прекомерно увеличаване на годишния процент на разходите като въведената в чл. 19, ал. 4 от Закона за потребителския кредит.
40. Отговорът на въпроса дали неточното посочване на годишния процент на разходите може да се приравни на липса на такова посочване обаче изисква с оглед фактите на делото и да се даде отговор на още един въпрос. Това е въпросът дали разходи като тези за пакета допълнителни услуги, установени като уговорени по настоящото дело, следва да се включват във формулата за изчисляване на годишния процент на разходите по договор за потребителски кредит. Начинът на определяне на годишния процент на разходите е определен чрез пълна хармонизация в разпоредбите на чл. 3, буква „ж“ от Директива 2008/48/ЕО относно договорите за потребителски кредит и поради това Съдът на Европейския съюз следва да изясни въпроса дали при изчисляване на годишния процент на разходите следва да се включват такси за допълнителни услуги като тези, уредени с договора между страните.
41. Тук от значение е най-вече въпросът дали посочените допълнителни услуги представляват такива, които представляват „задължително условие за получаване на кредита“, или правят така, че „предоставянето на кредита е в резултат на прилагането“

на тези допълнителни услуги. При отговора на този въпрос Съдът на Европейския съюз следва да има предвид, че по настоящото дело не се спори, че въпросните допълнителни услуги са поискани от потребителя свободно при сключване на договора за кредит – по делото не са правени възражения за въвеждане на ищеца в заблуждение относно естеството на сключения от него договор. Не е посочено и че ответникът не би дал съгласието си да отпусне кредит, ако не са платени тези допълнителни услуги.

42. Следва да се има предвид обаче и изложеното от ищеца в исковата молба, а именно, че тези допълнителни „услуги“ се заплащат още при сключване на договора, но може и да не бъдат ползвани. Също така следва да се има предвид, че въпросните услуги са свързани изцяло с начина на погасяване на кредита, а не на получаване на някакви различни други стоки или блага от страна на ищеца, различни от вече предоставената му парична сума. Според настоящия съд не е без значение и фактът, че услугите се предоставят след сключване на допълнителни споразумения в писмена форма, и че са налице редица условия за ползването им.

43. Във връзка с горните два въпроса – дали цената на допълнителните услуги по кредита е част от формулата за определяне на годишния процент на разходите по договора и дали евентуалното неточно определяне на този процент следва да се приравни на пълната му липса в договора, следва да се прецени и дали в настоящия случай националното право предвижда адекватна санкция на грешното посочване на този годишен процент. Съдът на Европейския съюз е посочил в т. 4 от Решението по дело *C-42/15 Home Credit Slovakia a.s.*, че национални правни разпоредби, които предвиждат нищожност на договор за потребителски кредит поради минимални неточности в съдържанието му могат да се явяват непропорционална санкция по смисъла на чл. 22, пар. 4 от Директива 2008/48/ЕО относно договорите за потребителски кредит. В случая следва да се даде тълкуване дали свързването на неточно посочване на лихвения процент в договор за кредит следва да води до прекратяване на правното действие на договора и освобождаване на потребителя от задълженията му да заплати лихви и такси по него.

44. Извън горния кръг въпроси настоящият съд следва да изследва във връзка със служебното си задължение по чл. 6 от Директива 93/13/ЕИО и въпросът дали клаузите за заплащане на пакет допълнителни услуги от страна на ищеца по делото са годни да го обвържат. От една страна това е въпрос на националното право, което ограничава максималния размер на разходите по кредита с разпоредбата на чл. 19 от Закона за потребителския кредит. От друга страна обаче това е въпрос и на правото на Съюза, доколкото заплащането на допълнителни услуги може да е основано на приложение на неравноправни клаузи в договор с потребители.

45. Ищецът излага доводи за неравноправност на тези клаузи с аргумента, че е задължен да плаща за „услуга“, която всъщност той може и да не ползва. Освен това

той акцентира, че всъщност възможностите за разсрочване на вноски и намаляването им не са автоматични дори при закупуване на пакет от допълнителни услуги, а се изисква съгласие на кредитора за всяко тяхно прилагане. Поради това ищецът твърди, че заплаща за престации, които не ползва, а това е типична неравноправна клауза, посочена в списъка от приложението към Директива 93/13/ЕИО – в точка 1, буква „о“ – задължаване на потребител да плаща предварително за услуги, които не е използвал.

46. Настоящият съдебен състав има съмнения дали подобна теза е приложима във връзка с изискването на чл. 4, пар. 1 от Директива 93/13/ЕИО, че неравноправните клаузи не могат да засягат основания предмет на договора. В случая пакетът допълнителни услуги е уговорен с отделно споразумение, което има за предмет заплащане на парична сума именно срещу посочените допълнителни услуги. Затова следва да се даде тълкуване дали в случая това плащане представлява „основен предмет“ на свързан договор с договора за кредит, или за допълнително условие по договора. Последното може да се поддържа с оглед връзката между двата договора и с оглед на това, че таксата за допълнителните услуги всъщност не е уредена в споразумението за предоставянето им, а в самия договор за потребителски кредит.
47. Във връзка с горното са налице неясни въпроси по прилагането на Директиви 93/13/ЕИО и 2008/48/ЕО, които следва да намерят отговор от Съда на Европейския съюз.

СТАНОВИЩЕ НА СЪДА В НАСТОЯЩОТО ПРОИЗВОДСТВО:

48. Настоящият казус е свързан с договорна практика, която е позната на настоящия съдебен състав. В някои случаи страни по дела твърдят, че им е било отказано отпускане на кредит, ако не подпишат споразумения за различни допълнителни услуги, които повишават цената на кредита. В настоящия случай обаче няма такива твърдения на страните и Съдът на Европейския съюз следва при отговора си да се съобрази с това.
49. По мнението на настоящия съд когато актовете на Съюза уреждат договори за предоставяне на свързани услуги с договор за кредит, тези услуги не следва да са свързани с начина на отпускане или погасяване на кредита. Настоящият съд намира, че уредбата е по-скоро предвиден за други допълнителни спрямо отпускането на парична сума услуги – напр. електронни разплащания, достъп до услуги на информационното общество (финансови или не) и подобни. Поради това и тезата на ищеца, че не се касае за допълнителни услуги звучи аргументирано. От друга страна не трябва да се забравя, че кредиторите отпускат парични суми с цел да си осигурят предвидима печалба през равномерни интервали от време и отсрочването и разсрочването на плащания крие риск за отпускане на кредит. Поради това възможността за подобни финансови облекчения може да бъде обект на възнаграждение.
50. Поради това отговорът на въпроса дали подобни разходи за допълнителни услуги следва да се приемат винаги за основани на неравноправни клаузи според

настоящия съд би следвало да е отрицателен. Това обаче би следвало да означава, че при заплащане на допълнителната такса за такива услуги, потребителят би следвало да може да се възползва от тях почти автоматично. Отворен остава въпросът за цената на тези услуги, за които са предвидени ограничения и в националното право, които не са предмет на преюдициалните въпроси в частта относно това дали клаузите за заплащане на допълнителни услуги са неравноправни или действителни.

51. По отношение на въпросите за начина на определяне на годишния процент на разходите по кредита, настоящият съдебен състав намира, че формулата за това трябва да е максимално предвидима. Поради това определени свързани с кредита плащания, включително и тези, свързани с погасяването му (с изключение на таксите за използване на платежни услуги, които обикновено не се дължат на кредитора), следва винаги да се смятат за разходи по договора за кредит. Обстоятелството, че един кредит може да се сключи при по-гъвкави или по-„твърди“ условия не следва да въвежда потребителя в неяснота относно цената на предоставената му допълнителна гъвкавост. Затова настоящият съдебен състав намира, че потребителят би бил поставен в по-добро положение при вземането на решение да избере един или друг кредитен продукт, ако таксите по отношение на разсрочване и промяна на плащанията, които са дължими дори и тези права да не се упражняват, се включват в годишния процент на разходите. В противен случай потребителят би бил поставен пред необходимостта да извършва сложни математически операции, за да прецени риска от това да му се наложи да разсрочи задължението си спрямо избора да увеличи размера му – два елемента, които хората оценяват по-скоро инстинктивно, а не рационално. Поради това настоящият съд намира, че разходите относно разсрочване и начин на погасяване на кредита следва да се включват в методологията за определяне на годишен процент на разходите.

52. Що се отнася до това дали кредиторът следва да търпи загуба на лихвата и целия си приход от договора при неправилно посочване на годишния процент на разходите, настоящият съд намира, че при наличие на ясна формула за определяне на този процент кредиторът лесно може да избегне риска от настъпването на такава санкция. Същевременно неточното посочване на разходите може да заблуди потребителя и да създаде конкурентно предимство спрямо продуктите на други участници на пазара. Поради това настоящият съд намира, че неправилното посочване на лихвения процент от кредиторите може да се санкционира по-строго от правото.

53. С оглед изложеното настоящият съд следва да отправи въпроси за тълкуването на правото на Съюза до Съда на Европейския съюз, цитирани по-долу. Така мотивиран, Софийският районен съд, 165. състав,

ОПРЕДЕЛИ:

54. **СПИРА** производството по гражданско дело № **65302** по описа за **2018** г. по

описа на Софийския районен съд, 165. състав, до получаване на отговор на зададените по-долу преюдициални въпроси.

55. **ОТПРАВЯ** на основание чл. 267, пар. 1 ДФЕС **ЗАПИТВАНЕ ДО СЪДА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ** по следните преюдициални въпроси:

11. Следва ли чл. 3, буква „ж“ от Директива 2008/48/ЕО да се тълкува в смисъл, че разходите за допълнителни услуги, уговорени към договор за потребителски кредит, като тези за такси за възможност за отлагане и намаляване на вноски, представляват част от годишния процент на разходите по кредита?

2. Следва ли чл. 10, пар. 2, буква „ж“ от Директива 2008/48/ЕО да се тълкува в смисъл, че неправилното посочване на годишен процент на разходите в договор за кредит, сключен между търговец и потребител – кредитополучател, следва да се приеме за липса на посочване на годишен процент на разходите в договора за кредит и националният съд да приложи последиците на вътрешното си право, предвидени за непосочване на годишен процент на разходите в договор за потребителски кредит?

3. Следва ли чл. 22, пар. 4 от Директива 2008/48/ЕО да се тълкува в смисъл, че предвидена от националния законодател санкция нищожност на договора за потребителски кредит, при която се връща само отпуснатата главница, е пропорционална за случаите, в които договор за потребителски кредит не съдържа точно посочване на годишния процент на разходите?

4. Следва ли чл. 4, пар. 1 и 2 от Директива 93/13/ЕИО да се тълкува в смисъл, че предвидена в допълнително споразумение към договор за потребителски кредит, сключено отделно и допълнително спрямо основния договор, такса за пакет от допълнителни услуги следва да се смята част от основния предмет на договора и съответно за нея не може да се прилага преценка за неравноправност?

5. Независимо от отговора на третия въпрос, следва ли чл. 3, пар. 1 от Директива 93/13/ЕИО във връзка с т. 1, буква „о“ от приложението към същата директива да се тълкува в смисъл, че клауза в договор за допълнителни услуги към потребителски кредит, който предвижда възможност потребителят абстрактно да отсрочва и разсрочва плащане, за което дължи такса, дори и да не се възползва от такава възможност, е неравноправна?

56. **ПРЕПИС** от определението да се изпрати на Върховния касационен съд по електронна поща и на Висшия съдебен съвет по електронна поща за публикуване в страницата на съвета в интернет, раздел „Преюдициални запитвания“.

57. **ПРЕПИС** от определението да се изпрати на страните по електронна поща, както и на отдел „Право на ЕС и процесуално представителство пред Съда на ЕС“ към Министерството на външните работи по пощата.

58. Определението е окончателно и не подлежи на обжалване.

РАЙОНЕН СЪДИЯ: